

Enskild motion

Motion till riksdagen 2017/18:2112

av **Annika Lillemets m.fl. (MP)**

Fredsinstitut på Gotland

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta ett fredsinstitut på Gotland och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Gotland har genom historien varit intressant ur militär synvinkel, tack vare sitt strategiska läge mitt i Östersjön. Den senaste tiden har tonläget höjts dramatiskt. Militär upprustning motiveras med upprepade varningar för ”det försämrade säkerhetsläget”. Påståendet riskerar att bli en självuppfyllande profetia. En säkerhetspolitik värd namnet, som bidrar till att trappa ner spänningar, måste gå bortom den militära logiken. Det behövs mer diplomati, ökade kontakter mellan människor i olika länder och kunskapsspridning om fredliga metoder för att förebygga och hantera konflikter. Därför vore det angeläget att upprätta en institution för fredsarbete och konfliktlösning med ickevåldsmetoder just på Gotland, som en välbehövlig motvikt till ökad spänning och militarisering. En sådan skulle inte bara fylla ett stort reellt behov utan även ha ett stort symboliskt värde för att stärka bilden av Östersjön som ett fredens hav.

Längre norrut i Östersjön finns ett gott exempel att inspireras av: Ålands fredsinstitut.

Ålands fredsinstitut jobbar både praktiskt och med forskning rörande freds- och konfliktfrågor i vid bemärkelse och med utgångspunkt i Åland och dess särställning. Institutet fokuserar på självstyrelseformer, minoritetsfrågor, demilitarisering och konflikthantering. Ålands fredsinstitut ingår i flera nationella och internationella nätverk av organisationer som arbetar med närliggande frågor. Fredsinstitutet är en politiskt och religiöst obunden stiftelse som grundades 1992. Institutets styrelse fattar beslut om den övergripande verksamheten medan forskarrådet ansvarar för den vetenskapliga inriktningen. Institutet har konsultativ status inom FN:s ekonomiska och sociala råd, Ecosoc (<http://www.peace.ax/sv/om-oss>).

En annan förebild är Albert Einstein Institution i Boston, grundat av Dr Gene Sharp 1983. Dr Sharp har kallats ”ickevåldskrigsföringens Clausewitz”. Han har under många

år forskat om, utvecklat och formulerat ickevåldsmetoder och strategier i kampen mot diktaturer, krig, folkmord och förtryck. Hans böcker och skrifter har fått stor spridning och kommit till stor nytta i frihetskamper i vitt skilda länder. Dr Sharps idéer och kunskap har med rätta fått stor uppmärksamhet och intresset ökar. Bara under 2015 har organisationen genomfört utbildning och konsultationer med grupper från fler än tretton länder, däribland Turkiet, Vietnam, Burundi, Venezuela, Eritrea och Etiopien. Man har träffat såväl aktivister som makthavare. Därtill kommer översättningar av skrifter till sex nya språk och omfattande aktivitet på sociala medier. Inte minst rapportering om ickevåldsaktioner är viktig, då dessa ofta inte tas upp i media. Dr Sharp belönades för sitt långvariga arbete för fred och demokrati med Right Livelihood Award 2012. Se <http://www.aeinsteinst.org/> för ytterligare information.

Ickevåldsmetoder har visat sig betydligt mer effektiva än våldsamma i kampen för demokrati och mänskliga rättigheter. Enligt de amerikanska forskarna Erica Chenoweth och Maria J. Stephan, som studerat 323 större politiska uppror mellan 1900 och 2006, har de som byggt på ickevåld dubbelt så ofta varit lyckosamma än de som inbegripit våld. Detta anser de kan förklaras bland annat med att långt fler människor är beredda att göra motstånd med ickevåldsmetoder än genom att ta till våld. Det är också mindre risk att ickevåldsaktioner framkallar våldsamma motreaktioner från en överlägsen våldsmaskin. En ickevåldsrörelse bygger också en mer stabil ideologisk och organisatorisk grund för framtida demokratisk utveckling, än våldsamma som riskerar att leda till att en förtryckande regim ersätts med en annan.

Mot bakgrund av detta framstår det som inte bara moraliskt utan även ekonomiskt orimligt att så lite satsas på konfliktlösning och fredsskapande med ickevåldsmetoder medan enorma summor anslås till militär upprustning.

Våld är ett problem inte bara i internationella relationer. Våld av olika slag gör alltför många människor otrygga i sin vardag. Givetvis behöver olika slags våldsutövning stoppas med olika metoder, men ökad kunskap om och träning i konflikthantering med ickevåldsmetoder skulle vara värdefull. Ett fredsinstitut skulle kunna bidra till att höja kompetensen om ickevåldsmetoder inom breda grupper såsom lärare och skolelever, poliser och anställda inom sociala myndigheter och rättsväsende. Det man övar blir man bra på. Om man lär sig redan i skolan att i första hand förebygga och lösa konflikter med ickevåldsmetoder är chansen större att det blir sådana man tar till när det gäller, istället för att ta till våld.

Den amerikanska kongressledamoten Barbara Lee har med stöd av 32 andra ledamöter skrivit ett lagförslag om att inrätta ett fredsdepartement (Department of Peacebuilding).

Utbildning, från förskola till universitet, är en bärande del i förslaget. Lee med fleras arbete är väl värt att inspireras av och grundtankarna är lika tillämpliga och relevanta i Sverige som i USA.

Det är också angeläget att stärka freds- och konfliktforskning och utbildning i Sverige och skapa en fredsaxel genom Östersjön genom att komplettera Ålands fredsinstitut med Gotlands fredsinstitut. Dess exakta uppgifter bör snarast utredas. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Valter Mutt (MP)

Carl Schlyter (MP)